

Skjøtselsinnspill for Lindholmen, Ormø og
Tørfest i Ormø-Færder landskapsvernområde

Kim Abel

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag for Nøtterøy kommune ved Ronny Meyer gitt innspill til skjøtsel på tre øyer i Ormø-Færder landskapsvernområde. Øyene er Lindholmen, Tørfest og Ormøy. Innspillene ble gjennomgått under en befaring sammen med Ronny Meyer (Nøtterøy kommune), Nicolaus Wedel Jarlsberg (grunneier) og Preben Fossaas (husdyreier) på de tre aktuelle øyene.

Nøkkelord

Ormø-Færder landskapsvernområde
Skjøtsel
Nøtterøy kommune
Kulturlandskap

Omslag

Kulturlandskap med mye kantkratt på Tørfest.
Foto: Kim Abel

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-234-0

BioFokus-notat 2012-30

Tittel

Skjøtselsinnspill for Lindholmen, Ormø og Tørfest i Ormø-Færder landskapsvernområde

Forfatter

Kim Abel

Dato

20. august 2012

Antall sider

9 sider

Refereres som

Abel, K. 2012. Skjøtselsinnspill for Lindholmen, Ormø og Tørfest i Ormø-Færder landskapsvernområde. BioFokus-notat 2012-30. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgivere

Nøtterøy kommune

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig. Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra: <http://lager.biofokus.no/web/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadallèen 21, 0349 OSLO

Telefon 22 95 85 98

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Bakgrunn

I 2011 ble det gjennomført en rask befaring på utvalgte øyer i Ormø-Færder landskapsvernområde for å få en oversikt over hvilke øyer som hadde størst behov for skjøtselstiltak knyttet til kulturlandskap. BioFokus ved Kim Abel og Arne Laugsand gjennomførte dette prosjektet og resultatene er publisert i et BioFokus-notat (Abel, K og Laugsand, A. Kartlegging av skjøtelsbehov i Ormø-Færder landskapsvernområde , Nøtterøy og Tjøme kommuner. BioFokus-notat 2012-3). I etterkant har grunneier Nicolaus Wedel Jarlsberg hatt ønske om å gjennomføre flere skjøtselstiltak på Lindholmen, Ormø og Tørfest. Nøtterøy kommune (som er forvaltningsmyndighet) ved Ronny Meyer arrangerte derfor en befaring for å avklare om ønskene var i tråd med verneformålet og naturverdiene i de enkelte områdene. Følgende deltagere var med:

Grunneier - Nicolaus Wedel Jarlsberg

Forvaltningsmyndighet – Ronny Meyer fra Nøtterøy kommune

Husdyreier – Preben Fossaas

Biologisk konsulent – Kim Abel fra BioFokus

Befaringen skulle også resultere i et kort notat som oppsummerte de viktigste tiltakene som ble diskutert under befaringen.

Gjennomgang av øyene og de ulike tiltakene

Lindholmen

Hentet fra BioFokus-notat 2012-3:

«Stor variert øy. Midt på øya er det et parklandskap med to hule eiketrær, noen lind og øvrig eik. Nord og øst for dette er en beitemark/slåttemark og på vestsiden en sandtrand med liten slitasje og sandig beitemark i bakkant. På nordenden er mindre partier med kortvokst strandeng med tråkkslitasje, samt i nordøst en større sandstrand med åpen sand-furuskog innenfor. På østsiden av øya er større områder med svartor-strandskog og rik sumpskog av høy verdi. Sentralt på øya er det større områder med høyvokst fukteng, delvis i gjengroing. Nærmere vurdering av hva som bør beites og hva som bør slås er nødvendig. Slåpetorn-kantkratt i overgang mellom kulturmark og grunnlendte høyder med bart fjell. På sørøstsiden er det et større strandeng-kompleks også av høy verdi.»

Lindholmen fikk prioritet 1, høyest prioritet, for videre skjøtsel.

Befaringen startet ved det gamle småbruket vest på øya. Derfra strekker det seg et fuktdrag (figur 1) tvers over øya i retning sør-sørøst. Fuktdraget er nå delvis under sterk gjengroing, men enkelte partier er holdt åpne ved manuell rydding og noe beite. Dette gjelder først og fremst et område i nord og den vestre halvdelen av fuktdraget. Hele dette fuktdraget har trolig vært åpen slåttemark for lang tid tilbake og med noen partier med dyrka mark rundt husene. Deler av området er i dag såpass gjengrodd slik at verdiene knyttet til svartorsump begynner å bli gode. Siden arealet er såpass stort vil restaureringen kreve store ressurser slik at fokus bør være på de områdene som fortsatt ikke er vokst til med høyvokst skog. Her kan busker ryddes og slått gjennomføres en gang året. Slåttetidspunktet kan være rundt månedsskiftet juli-august, noe avhengig av hvordan sesongen har vært.

Videre gikk turen nordover på øya over skrinne knauser. Knausene på toppene av Lindholmen bærer tydelig preg av å ha vært mer åpne før, men fortsatt er det en del rester igjen etter naturbeitemark (figur 2). Her bør det fjernes en del einer og mindre trær for å åpne området enda mer.

På strandengene helt i nord og på de sandige engene innenfor har det etablert seg mye rynkerose som bør fjernes så fort som mulig. I partier hvor kratt har etablert seg i store felt bør disse tynnes.

Generelt bør en forsøke å spare blomstrende busker som for eksempel slåpe, liguster, geitved og hagtorn så lenge disse ikke dekker store flater. Disse er verdifulle elementer i både slåttemark og naturbeitemark for blant annet insekter og fugl.

Figur 1: Åpent parti helt nordøst i fuktdraget på Lindholmen. Her er det gjennomført slått på et mindre parti.

Figur 2: Knausene på Lindholmen har rester etter noe naturbeitemark, men stedvis gror det igjen med blant annet eier.

Tørfest

Hentet fra BioFokus-notat 2012-3:

«En liten, men variert øy. Her finnes flere naturtyper som små strandenger, naturbeitemark, kantkratt og grus og sandstrender med potensial for sjeldne arter. Øya er helt avhengig av et fortsatt beite for å opprettholde verdiene. Det kan imidlertid være behov for en vurdering av tidspunkt for beite og hvor intensivt beitet skal være. Bør prioriteres høyt-middels med tanke på både skjøtsel og naturtypekartlegging. Trolig stort potensial for en rik insektsfauna. Oppført i beiterapporten.»

Tørfest fikk prioritet 1-2, høy-middels prioritet, for videre skjøtsel.

Tørfest har per i dag fortsatt ganske intakte kulturlandskapsverdier uten alt for mye gjengroing. Øya er preget av en del kantkratt som er viktige habitater for blant annet insekter og fugl. Fokus på denne øya bør være på fortsatt å holde det åpent med eventuelt noe tynning av de største ansamlingene av kantkratt. Sentralt på øya er det et fuktig søkk med mye mjøddurt som kan slås en gang i året for å hindre gjengroing, men det har ikke høy prioritet. Beite på øya bør tilpasses slik at en sikrer god mulighet for blomstring av karplanter i perioden juni til starten av august. Det vil si at en kan ha beitedyr på øya i starten av sesongen, samt fra midten av august og ut sesongen. Beitetrykket på slutten av sesongen bør være kraftig nok til at grasveksten holdes nede. Ett år med beitefri

kan også gjennomføres med noen års mellomrom. En kan også ha beitedyr på øya under midtsommeren, men da med et svakt beitetrykk. Her som på de fleste andre øyene er det et problem med rynkerose som bør fjernes snarest mulig.

Figur 3: Tørfest har mange åpne enger med en del busker.

Figur 4: På østsiden av Tørfest er det mye kantkratt.

Ormøy

Hentet fra BioFokus-notat 2012-3:

«En middels stor øy. Mesteparten av øya har smal strandsone og bratte berg opp fra sjøen. Største delen er kantkratt med åpne engpartier til vegetasjonsløst åpent berg og stein. Slåpetorn -kantkrattet bør holdes i sjakk slik at mosaikk

med åpne enger opprettholdes eller forbedres. På nordenden er det en mindre sandstrand og større partier med strandeng som er delvis igjengroing.»

Ormøy fikk prioritet 1-2, høy-middels prioritet, for videre skjøtsel.

Ormøy er i noe samme situasjon som Tørfest, men her er kantkrattinnslaget noe mer dominerende. Topografien på Ormøy er imidlertid noe mer kupert og kantkrattet danner derfor mange naturlige kanter inn mot mindre bergvegger. Her bør fokuset være på å bevare et forholdsvis stort innslag av kantkratt for å legge forholdene til rette for blant annet insekter og fugler. Fremtidig innsats bør legges på å tynne ut i de største krattene og holde engene som er mellom kantkrattet åpne. Dette kan gjøres ved å ha beitedyr på øya etter samme mønster som på Tørfest, men beitegrunnlaget er nok noe dårligere enn på Tørfest. Nord på Ormøy er det en holme som ligger noe lavere enn resten av øya. Her er det rester etter hustuffer og jordsmonnet er tykkere enn på resten av øya. Her er det arealer som kan skjøttes som slåttemark og de største slåpekrattene kan tynnes kraftig. Rynkerose bør fjernes snarest mulig.

Figur 5: Strandeng på den nordre holmen på Ormøy. Her er det også større områder med sammenhengende og tett kratt.

Figur 6: Typisk på Ormøy er en mosaikk mellom kantkratt, naturbeitemark og vegetasjonsløse områder.

Generelt om slåtteområdene

Hovedtyngden av urtene bør få satt frø før slåtten. Etter slåtten bør graset få bakketørke et par dager før graset samles og fjernes fra slåttemarka. Beite kan gjennomføres i en periode tidlig på sommeren, samt etter slåtten. Det vil si en beitefri periode fra første halvdel av juni til slåttetidspunktet.

Metode

Befaringen ble gjennomført den 06.08.2012.

Aktuelle skjøtselstiltak ble vurdert ut ifra hvilke naturverdier de ulike lokalitetene besatte, eventuelt hadde potensial for å utvikle. For mye av arealet er det snakk om restaurering av en naturtilstand og eventuelt bekjempelse av fremmede arter. Valg av skjøtsel er en skjønnsmessig vurdering med flere alternative mål og muligheter avhengig av hvilke ressurser som kan stilles til rådighet. Valgene som er gjort er anbefalinger gjort av registranten og de tar i hovedsak sikte på å skape en variert og artsrik natur på øyene.

Disse anbefalingene er kun basert på korte befaringer på øyene. En nøyere registrering av øyene vil kunne avdekke spesielle skjøtselsbehov avhengig av hvilke arter som bør være i fokus på de forskjellige stedene. Disse anbefalingene må derfor sees på som generelle råd basert på dagens noe mangelfulle kunnskap om områdene.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisseting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>